

Utmaningar för det nordiska samarbetet i pandemitider

Min första tanke var att jag nu nog tagit mig vatten över huvudet. Att skriva en artikel om det nordiska samarbetet i dessa tider riskerar ju att bli en otacksam uppgift. När det under förra månaden i rask takt fattades beslut om stängning av gränser mellan de nordiska länderna kunde lätt intrycket ges att det skedde utan några egentlig samordning länderna emellan. Med undantag för migrationskrisen 2015 har öppna gränser och passfrihet varit en ledord i decennier inom Norden, och det har varit en självklarhet att enkelt kunna resa mellan länderna. Under senare år har en ökande mängd nordbor arbetspendlat inom nordiska gränsregioner. Mot bakgrund av den situation som uppstod i mars 2020, skulle man således definitivt kunna hävda att samarbetet mellan de nordiska länderna haft bättre stunder.

Samtidigt måste man hålla i minnet att vi just nu genomlever en unik situation, där pressen varit mycket stor på de nationella regeringarna i hela världen att vidta åtgärder för att snabbt och effektivt för att minska smittspridningen. I detta läge har varje regering i första hand sett till det nationella intresset, medan behovet av samordning inom regionala och globala samarbetsorganisationer fått träda tillbaka. Om detta vittnar även avsaknaden av gemensam linje inom EU, men även inom federala länder som Tyskland och USA.

Det är otvivelaktigt så att de nordiska ländernas strategier för att bekämpa COVID-19 skiljer sig åt i några avseenden. Danmark, Norge och Finland har infört striktare åtgärder vad gäller samhällsaktivitet och rörelsefrihet, medan Sverige och Island har förlitat sig mer på rekommendationer. I själva verket ska kanske inte skillnaderna överdrivas, det är uppenbart att frågan om virusets framfart tas på stort allvar i samtliga nordiska länder. Det görs redan försök till analyser om skälen till de olika strategierna, vilka innefattar både historia, geografi och förvaltningstradition. Detta är knappast ett tillfälle att försöka utvärdera de nordiska ländernas strategier, enbart framtiden kommer att utvisa om ett land valde en bättre strategi än något annat. Kanske kommer till slut utvärderingarna av strategierna att påvisa att varje land faktiskt fattade rätt beslut utifrån sina förutsättningar. Jag har dock noterat att det i Danmark hos vissa finns en oro för svenskarnas beteende när krisen är över! En vän skrev nyligen på sociala medier att om det visar sig att svenskarna gjort rätt i att undvika en total nedstängning av samhället kommer de att babbla om detta i decennier...

Även om intrycket kan vara att den nordiska samordningen lyst med sin frånvaro i pandemitider, så är det värt att framhålla att nordiska ministrar och experter kontinuerligt har kontakter med varandra i olika samarbetsformat. Det gäller inte minst ministrarna för nordiskt samarbete, näringsministrarna och hälsovårdsministrarna, som under den senaste tiden träffats på digitala möten, ofta på mycket kort varsel. Information om de nordiska myndigheternas rekommendationer och annan officiell information finns samlad på en plats på Nordiska Ministerrådets sekretariats hemsida - <https://www.norden.org/en/info-norden/information-corona-pandemic-nordic-region-5>.

Det är viktigt att framhålla att det nordisk-baltiska samarbetet fortsätter även under dessa tider, och redan gett en del resultat som förhoppningsvis kan reducera de negativa konsekvenserna av COVID-19. Nordiska Investeringsbanken (NIB), som ägs gemensamt av de nordiska och baltiska länderna, har redan fattat beslut om stöd till sina medlemsländer och dess företag. Två obligationslån på 1 mrd EUR respektive 4 mrd SEK har nyligen lanserats, det senare är det största någonsin som banken presenterat i svenska kronor. Därtill har NIB överenskommit om lån till Estlands, Lettlands och Litauens regeringar på 750, 500 resp. 400

miljoner EUR, vilka är avsedda för ländernas nationella aktionsplaner till stöd för ekonomin och samhället.

Ett annat initiativ som lanserades så sent som den 6 april – NordicBaltic.tech – avser att skapa en plattform för att samla information om nya och innovativa teknologilösningar som svar på COVID-19 i den nordisk-baltiska regionen. Syftet är att underlätta för statliga organisationer och digitala entreprenörer att hitta information om pågående initiativ och möjliggöra ökad samordning. Projektet genomförs inom ramen för det nordiska samarbetet kring digitalisering, där de baltiska länderna deltar som likvärdig partner på alla nivåer.

Trots att det nordiska samarbetet i början av krisen kanske inte sågs som lösningen på COVID-19, så tyder mycket på att kontakterna mellan de nordiska länderna är betydligt tätare nu än i början av krisen och att erfarenhetsutbytet faktiskt fungerar. Detta bekräftades nyligen av Bertil Haarder, ledamot av det danska Folketinget och ordförande under 2020 för Gränshinderrådet, ett nordiskt organ tillsatt av de nordiska regeringarna för att främja den fria rörligheten inom Norden för såväl enskilda som företag. Haarder konstaterade även att de åtgärder som inledningsvis vidtagits av de nordiska länderna tyvärr lett till fler gränshinder för nordborna. Hans slutsats var, vilken det är lätt att hålla med om, att det var viktigt att samla in erfarenheterna och dra lärdomar när krisen är över för att undvika de mest negativa konsekvenserna nästa gång en kris slår till. Johan Strang, biträdande professor i Nordenstudier vid Helsingfors Universitet, gjorde nyligen en intressant analys av skillnader i nordiska COVID-19 strategier (<https://nordics.info/show/artikel/the-nordic-countries-react-differently-to-the-covid-19-crisis/?fbclid=IwAR1BYweUGvzgr463OLqN6V40A5j4eQrgsARuXbr4AreXOs40aTO9BG6O7Rk>), i vilken han menar att "I kristider agerar inte de nordiska länderna inte på samma sätt, men de förblir angelägna att lära från varandra för att vara bättre förberedda nästa gång".

Det lär komma fler kriser, inte bara pandemier, och mycket talar för att det nordiska samarbetet kommer att klara även dem och förhoppningsvis stå än starkare efteråt.